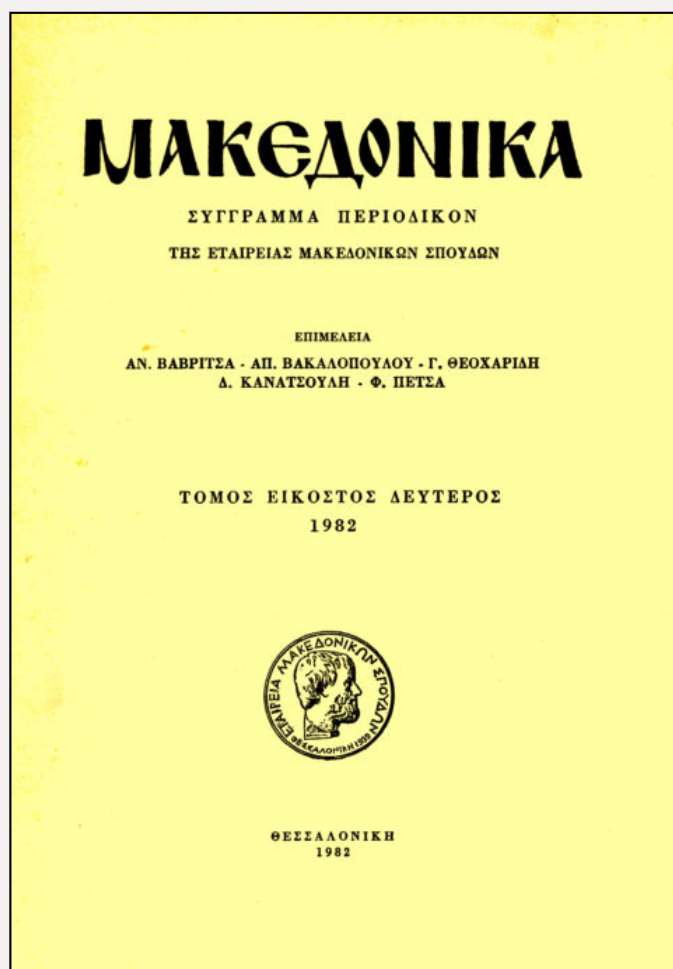

Μακεδονικά

Τομ. 22, 1982

**Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα.
Διδακτορική διατριβή**

Κανατσούλη Δ.

<https://doi.org/10.12681/makedonika.541>

Copyright © 2014 Δ. Κανατσούλη

To cite this article:

Κανατσούλη, Δ. (1982). Δ. Σαμσάρη, Ο εξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή. *Μακεδονικά*, 22(1), 513-514. doi:<https://doi.org/10.12681/makedonika.541>

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Δ. Σ α μ σ ά ρ η, 'Ο έξελληνισμός της Θράκης κατά την ελληνική και ρωμαϊκή αρχαιότητα. Διδακτορική διατριβή, Θεσσαλονίκη 1980, 8ον, σ. 406.

Ἡ διατριβὴ αὐτὴ ἀποτελεῖ γιὰ τὴν ἐλληνικὴ ἐπιστῆμη, λόγῳ τῆς σφαιρικότητός της, ἓνα πραγματικὸ ἔργο ὑποδομῆς γιὰ τὶς περαιτέρω θρακολογικὰς ἐρευνες, ἐνῶ συγχρόνως καλύπτει ἓνα μενάλω κενὸ στὴ διεθνή θρακολογικὴ βιβλιογραφία. Τὸ φαινόμενο τοῦ ἐξελληνισμοῦ τῆς Θράκης πέρασε ἀπαρατήρητο ὡς τώρα ἀπὸ τοὺς Ἑλληνας ἐρευνητὲς ποὺ ἀσχολήθηκαν, τόσο ἀπὸ ἱστορικὴ ὅσο κι ἀπὸ ἀρχαιολογικὴ ἄποψη, μὲ τὸ ἐλληνικὸ τμῆμα τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ τὴν ἄλλῃ μεριὰ πάλι οἱ Βούλγαροι ἐπιστήμονες, ποὺ ἀσχολήθηκαν τόσο συστηματικὰ καὶ ἐντατικὰ μὲ τὴν ἐρευνα τῆς Βουλγαρικῆς Θράκης καὶ ἔχουν αὐτὴ τὴ στιγμὴ τὸ προβάδισμα στὴ «θρακολογία», ἀγνόησαν—προφανῶς γιὰ λόγους πολιτικῆς σκοπιμότητος—τὸ φαινόμενο τοῦ ἐξελληνισμοῦ καὶ ἐστρεψαν ὅλη τους τὴν προσοχὴ στὸ νὰ διογκώσουν τὸν ἱστορικὸ ρόλο τῶν Θρακῶν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἀποτέλεσμα τῆς βουλγαρικῆς αὐτῆς «στρατηγικῆς» ἦταν νὰ ἀρχίσει ἡ «θρακολογία» στὰ πρῶτα κιόλας βήματα τῆς διεθνοποίησής της νὰ παίρνει ἓνα δρόμο ποὺ ξεφεύγει ἀρκετὰς φορὲς ἀπὸ τὶς σωστὰς κατευθύνσεις τῆς ἀληθινῆς ἐπιστημονικῆς ἐρευνας. Ἔτσι ἡ εἰκὼνα ποὺ δόθηκε ὡς τώρα γιὰ τὴν ἀρχαία Θράκη ἦταν μονόπλευρη καὶ πολὺ σκοτεινὴ, ἐξαιτίας τοῦ γεγονότος ὅτι ἀγνοήθηκε ὁ ἱστορικὸς ρόλος τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Θράκης. Μὲ τὴν παρούσα ὁμῶς διατριβή, ὅπου διερευνῶνται συστηματικὰ καὶ σφαιρικὰ οἱ ποικίλες σχέσεις (πολιτικῆς, οἰκονομικῆς, κοινωνικῆς, θρησκευτικῆς, γλωσσικῆς κ.ἄ.) μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ Θρακῶν, διαφωτίζεται πλήρως ἡ ἱστορία τῆς Θράκης καὶ ἀντιμετωπίζονται, σὲ σωστὰς πιά βάσεις, ποικίλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας.

Μὲ τὴν προσπάθεια τῆς διεισδυτικῆς διερεύνησης τοῦ προβλήματος τοῦ ἐξελληνισμοῦ διαφωτίζονται παράλληλα πολλὰ ἄλλα προβλήματα τῆς θρακικῆς ἱστορίας καὶ δίνονται πλούσια νέα στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν ὅλους τοὺς τομεῖς τῆς ἱστορικῆς ἐρευνας καθὼς καὶ τὶς βοηθητικὰς, τὶς συμπληρωματικὰς καὶ τὶς συγγενικὰς ἐπιστῆμες τῆς Ἀρχαίας Ἱστορίας. Ἔτσι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορικὴ γεωγραφία, ἡ διατριβὴ προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιὰ τὴ γεωπολιτικὴ καὶ γεωστρατηγικὴ σημασία τῶν θέσεων τῶν ἐλληνικῶν ἀποικιῶν καὶ γενικότερα τῆς Θράκης, γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ συγκοινωνιακὴ γεωγραφία (κυρίως γιὰ τὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ λειτουργία τῶν χερσαίων καὶ θαλάσσιων δρόμων τῆς Θράκης), γιὰ τὴν ἱστορικὴ τοπογραφία (προσδιορισμὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐπικράτειας τῶν ἐλληνικῶν ἀποικιῶν, τοπογραφικὴ σχέση μεταξὺ τῶν θρακικῶν οἰκισμῶν καὶ τῶν ἐλληνικῶν ἀποικιῶν), καθὼς καὶ πολὺτιμα στοιχεῖα γιὰ τὴ σημασία τῶν γεωγραφικῶν παραγόντων στὴν οἰκονομικὴ καὶ πολιτιστικὴ ζωὴ τῶν Θρακῶν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἱστορικὴ δημογραφία, ἡ διατριβὴ προσφέρει πολλὰ νέα στοιχεῖα γιὰ τὴν ἐθνολογικὴ σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Θράκης, γιὰ τὴν κινητικότητα τοῦ πληθυσμοῦ (ἐξωτερικὴ μετανάστευση, ἐποικισμοί, ἀποικισμοί), γιὰ τὶς δημογραφικὰς συνέπειες τοῦ δουλεμπορίου καὶ γιὰ τὴ δημογραφικὴ πολιτικὴ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Ρωμαίων στὴ Θράκη.

Στὴν ἐρευνα τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἱστορίας, ἡ διατριβὴ προσφέρει ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν τὸ ἐλληνοθρακικὸ εἰσαγωγικὸ καὶ ἐξα-

γωγικὸ ἐμπόριο, τὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία, τὴν οἰκονομικὴ πολιτικὴ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ρωμαίων στὴ Θράκη, τὴν οἰκονομικὴ λειτουργία τῶν ἐλληνικῶν ἀποικίων τῆς Θράκης, τὴ δημοσιονομικὴ πολιτικὴ τῶν Θρακῶν βασιλέων, τὴν κοινωνικὴ δομὴ τῆς Θράκης, τὴν κοινωνικὴ καὶ νομικὴ θέσι τῶν Θρακῶν ποὺ ζοῦσαν μέσα στὶς ἐλληνικὲς ἀποικίες, τὴν κοινωνικὴ πολιτικὴ τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων καὶ τῶν Ρωμαίων καὶ τὶς κοινωνικὲς σχέσεις τῶν διαφόρων ἐθνικῶν ομάδων τῆς Θράκης.

Πολύτιμα ἀκόμα στοιχεῖα προσφέρει ἡ διατριβὴ στὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων λατρειῶν, στὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, καθὼς καὶ τὸν τομέα τῆς γλωσσολογίας (εἰδικότερα τῆς ἀνθρωπωνυμολογίας καὶ τοπωνυμολογίας). Κυρίως ὁμως ἡ διατριβὴ ἀποτελεῖ σπουδαία συμβολὴ στὴν ἐπιγραφικὴ ἐρευνὰ τῆς Θράκης. Κατ' ἀρχὰς δίνει ὅλη τὴ σχετικὴ ἐπιγραφικὴ βιβλιογραφία, ποὺ εἶναι πολυτιμότερη γιὰ τὶς μελλοντικὲς ἐρευνες, λόγῳ τῆς ἑλλειψῆς ἑνὸς corpus ὅλων τῶν ἐπιγραφῶν τῆς Θράκης μὲ τὴ γεωγραφικὴ ἑκτασὴ ποὺ εἶχε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἐπειτα ἡ διατριβὴ προσφέρει τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα γιὰ τὸ σχολιασμὸ καὶ τὴ βαθύτερη κατανόηση τοῦ καινοῦργου ἐπιγραφικοῦ ὕλικου ποὺ θὰ δημοσιευτεῖ μελλοντικὰ ἀπὸ τοὺς ἐρευνητές.

Γενικὰ ἡ διατριβὴ ἀποτελεῖ πολύτιμη συμβολὴ στὴν ἐρευνὰ τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς ἱστορίας, ἰδιαίτερα ὁμως τῆς ρωμαϊκῆς, ἐφόσον τὸ περισσότερο ὕλικό (κυρίως ἐπιγραφικὸ καὶ νομισματικὸ) ποὺ χρησιμοποιεῖται ἀνήκει στὴ ρωμαϊκὴ ἐποχὴ καὶ συγκεκριμένα στοὺς αὐτοκρατορικοὺς χρόνους. Ἐτοίμη οὖσα ἡ διατριβὴ διαφωτίζει τὴν πολιτικὴ καὶ κυρίως τὴν πολιτιστικὴ ἱστορία τριῶν ρωμαϊκῶν ἐπαρχιῶν: τῆς Θράκης, τῆς Κάτω Μοισίας καὶ τῆς Μακεδονίας (τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματός της). Γιατὶ στὸ ἔδαφος τῶν ρωμαϊκῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἐκτείνονταν, ὅπως εἶναι γνωστὸ, τὰ ὅρια τῆς ἀρχαίας Θράκης. Ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἄποψη, προσφέρει ἡ διατριβὴ πολλὰ νέα στοιχεῖα ποὺ ἀφοροῦν γενικότερα προβλήματα τῆς ρωμαϊκῆς ἱστορίας, ὅπως εἶναι ὁ ρωμαϊκὸς ἀποικισμός, ἡ ἀμυντικὴ, οἰκονομικὴ καὶ ἐπαρχιακὴ πολιτικὴ τῆς Ρώμης, ἡ διάδοσις τοῦ ρωμαϊκοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς λατινικῆς γλώσσας στὶς ἐπαρχίες τοῦ ρωμαϊκοῦ κράτους, οἱ σχέσεις τῶν Ρωμαίων μὲ τοὺς ντόπιους κατοίκους τῶν ἐπαρχιῶν κ.ἄ.

Δ. ΚΑΝΑΣΤΟΥΛΗΣ

Γεωργίου Δημητρουκάλλη, Οἱ δίκογχοι χριστιανικοὶ ναοί, Ἀθήναι 1976, 80, σσ. 554, πίν. 635 ἐντὸς κειμένου, μὲ γαλλικὴ περίληψη σσ. 543-547 (ἔκδ. ΓΡΗΓΟΡΗ).

Ὁ συγγρ. τοῦ καλαίσθητου καὶ ὀγκώδους αὐτοῦ τόμου δὲν εἶναι ἄγνωστος στὸ ἐλληνικὸ καὶ διεθνὲς ἐπιστημονικὸ κοινόν. Ἦδη πρὶν ἀπὸ τὴν ἐργασία ποὺ θὰ προσπαθήσουμε νὰ παρουσιάσουμε στὴ συνέχεια καὶ ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴ διδακτορικὴ του διατριβή, ἔχει γράψει πολυάριθμες μικρὲς καὶ μεγάλες μελέτες καθὼς καὶ βιβλιοκρισίες, νεκρολογίες κ.ἄ., καθὼς καὶ ἄλλα τρία ἄρθρα καὶ ἓνα βιβλίον σὲ συνεργασία μὲ τὸν καθηγ. Ν. Μουτσόπουλο.

Τὸ παρὸν βιβλίον, ποὺ ἀντίκειμένό του εἶναι οἱ δίκογχοι χριστιανικοὶ ναοί, χωρίζεται σὲ ἑπτὰ κεφάλαια. Μετὰ ἀπὸ ἓνα μικρὸ σχετικὰ Πρόλογον, τὸ Μέρος Ι (σσ. 3-11) εἰσάγει τὸν ἀναγνώστη στὴν προβληματικὴ τοῦ ἔργου. Δίνει τὸν ὅρισμό τῶν δίκόγχων ναῶν καὶ τοὺς διαχωρίζει ἀπὸ τοὺς δίκλιτους: δίκογχοι εἶναι γενικὰ οἱ μονόχωροι (μονόκλιτοι) ναοὶ ποὺ ἔχουν δύο ἀνεξάρτητους χώρους ἱεροῦ ἢ καὶ δύο ἀψίδες. Πρέπει δὲ κατὰ τὸ συγγρ. νὰ διακρίνονται ἀπὸ τοὺς δίκλιτους ναοὺς καθὼς καὶ ἀπὸ τὶς παλαιοχριστιανικὲς βασιλικὲς μὲ δύο ἀντικρυστὲς κόγχες. Τὶς βασιλικὲς αὐτὲς ποὺ βρίσκονται κυρίως στὴ Βόρεια